

نشست علمی تخصصی هنر، معماری و شهرسازی عصر پنجشنبه ها

محل برگزاری: سالن اجتماعات مهندسین مشاور هرم پی

زمان: پنجشنبه ۵ تیر ۱۳۹۳

عنوان: هنر و معماری معاصر ایران (۱)

سخنرانان و اعضای پنل: آقای دکتر وحید قبادیان، آقای مهندس فرامرز پارسی و آقای دکتر محمدمهدی

محمودی

چکیده‌ای از سخنرانی‌ها به شرح زیر می‌باشد.

سخنران اول آقای دکتر محمدمهدی محمودی، وی عرفان و اندیشه، خرد و منطق، تکنولوژی و اجرا را وجوه تشابه معماری معاصر در سراسر جهان دانسته و افزودند معماران در اقصی نقاط دنیا و در هر برهه از زمان با نگاه به معماری گذشته و الهام گرفتن از آن و بهره گیری از خرد و منطق خود و در کنار آن به کار گیری تکنولوژی روز سبک جدیدی از معماری را به وجود آورده که در واقع معماری معاصر در آن مقطع از زمان بوده است. در طول زمان وقوع اتفاقات سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی بر طراحی معماری تاثیرگذار بوده است. به عنوان مثال معماری ایران در بعضی دوره ها نظامی تر است و در بعضی دوره ها لطیف تر شده است، در بعضی دوره ها از ایران خارج شده و در بعضی دوره ها به معماری قدیم بازگشته است.

روند تغییرات ساختاری کالبد و فضا در معماری ایرانی در دوره‌های مختلف تاریخی

معماری	معماری	معماری	معماری	معماری	معماری	معماری	معماری
معماری	پهلوی	قاجار	زندیه	صفویه	تیموریان	ساسانیان	هخامنشی
ساختار فضا							
ساختار نما							
ساختار کالبد							
ساختار معماری							

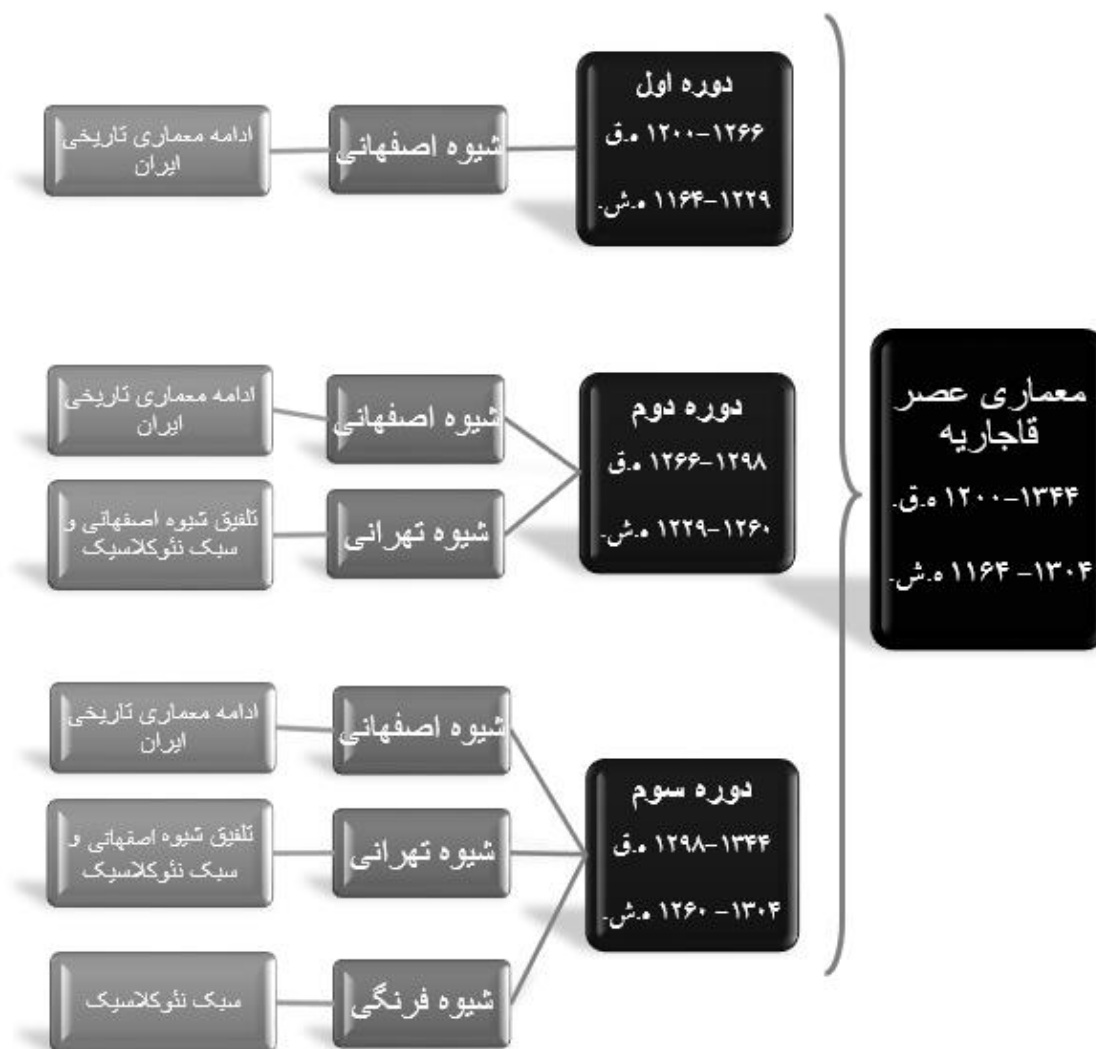
حوزه‌های جغرافیایی: سیاسی، نظامی، قومی، فرهنگی، عقیدتی، نژادی، اقلیمی، تکنولوژی، ... معماری

شروع شکل گیری معماری معاصر به سال ۱۹۲۰ میلادی بر میگردد، در طی این دوره تقریباً ۱۰۰ ساله شاهد وقوع اتفاقات و تحولات بسیاری در معماری بوده ایم که این روند در سال های اخیر سرعت بیشتری یافته است.

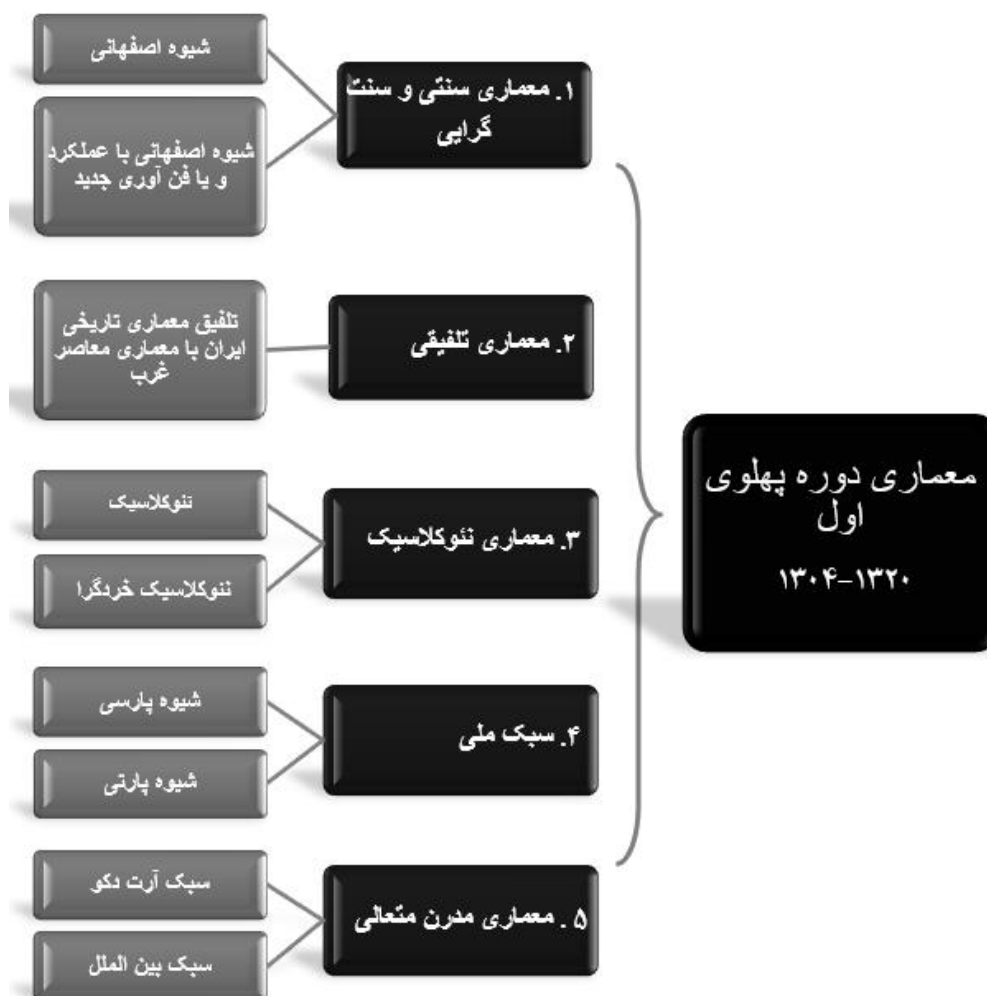
سخنران دوم آقای دکتر وحید قبادیان، وی در ابتدا به اهمیت بحث گونه شناسی پرداخت، چرا که گونه شناسی لازمه ایجاد شناخت است. از آنجایی که معماری معاصر ایران گونه شناسی نشده است لذا معماری معاصر به یک معماری غریب در بین معماران تبدیل شده است.

در زمان رضاشاه آلتور پوپ به همراه یک هیئت ۷۰ نفره وارد ایران شده و برای اولین بار معماری ایران را گونه شناسی کردند و پس از یک کالبد شکافی دقیق و علمی ۱۸ جلد کتاب در این خصوص نوشت. پس از آلتور پوپ، آندره گدار و همسرش در کتاب هنر ایران به گونه شناسی معماری ایران پرداختند. وی استاد و نیز اولین رئیس دانشکده هنرهای زیبا بود. اولین فرد ایرانی که معماری ایران را گونه شناسی کرده مرحوم پیرنیاست. دو وجه مشترک در کار هر سه نفر وجود دارد؛ اول اینکه کتاب هر سه به بررسی معماری ایران تا اواسط دوره قاجار می پردازد و دیگر اینکه هر سه نفر معتقدند که دوره قاجار دوره انحطاط معماری است.

دکتر قبادیان معماری معاصر ایران را به سه دسته قاجار، پهلوی و جمهوری اسلامی تقسیم می کند.

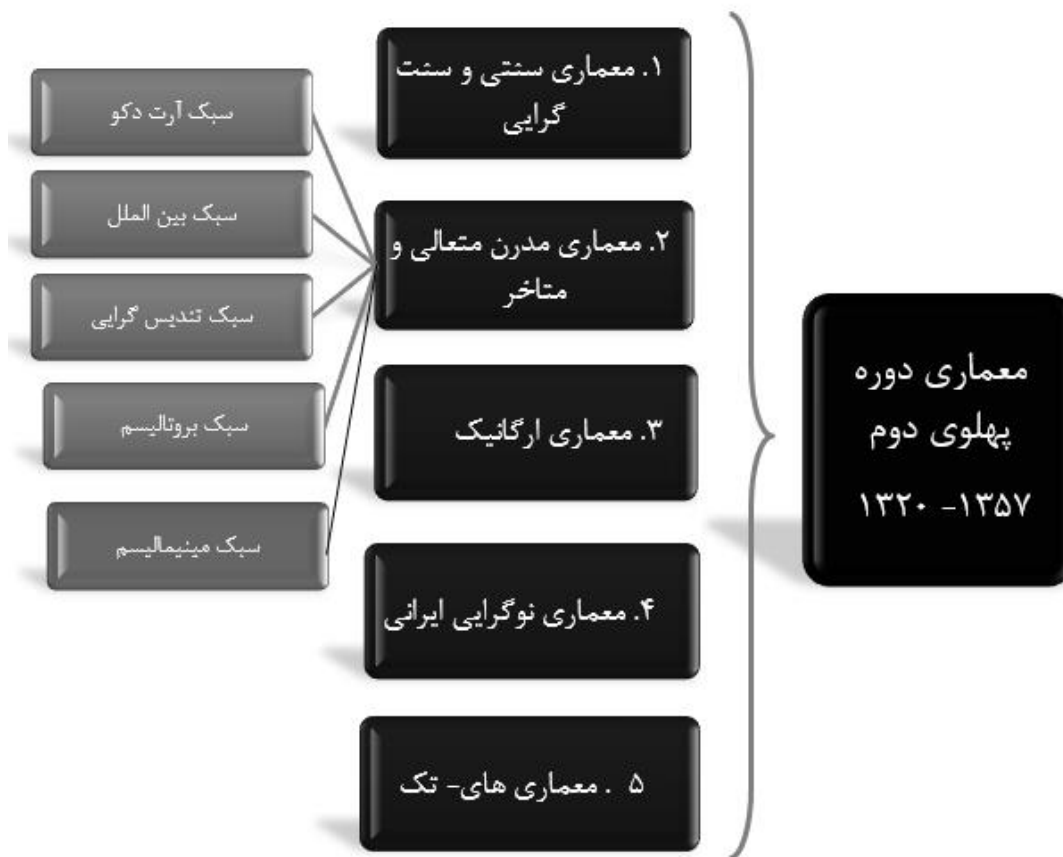

کاخ گلستان نمونه ای معماری به شیوه اصفهانی در دوره اول می باشد. در دوره دوم و با توجه به دو قطبی شدن جامعه، عوام که هنوز در چارچوب سنت ها زندگی می کند شیوه اصفهانی را به کار می گیرد و شیوه جدیدی از معماری به نام معماری تهرانی که تلفیقی از شیوه اصفهانی و نئوکلاسیک است در میان خواص (شازده ها و درباریان و فرنگ رفته ها) شکل می گیرد. اولین نمونه ای که در آن سبک فرنگی مشاهده می شود مدرسه دارالفنون است که نقطه عطفی در معماری ایران است. مهمترین ساختمان این شیوه شمس العماره است. در اواخر سلطنت ناصرالدین شاه سردر کاخ سپه سالار نقطه عطف دیگری محسوب می شود که کاملاً نئوکلاسیک و فرنگی است و هیچ اثری از معماری ایرانی در آن مشاهده نمی شود.

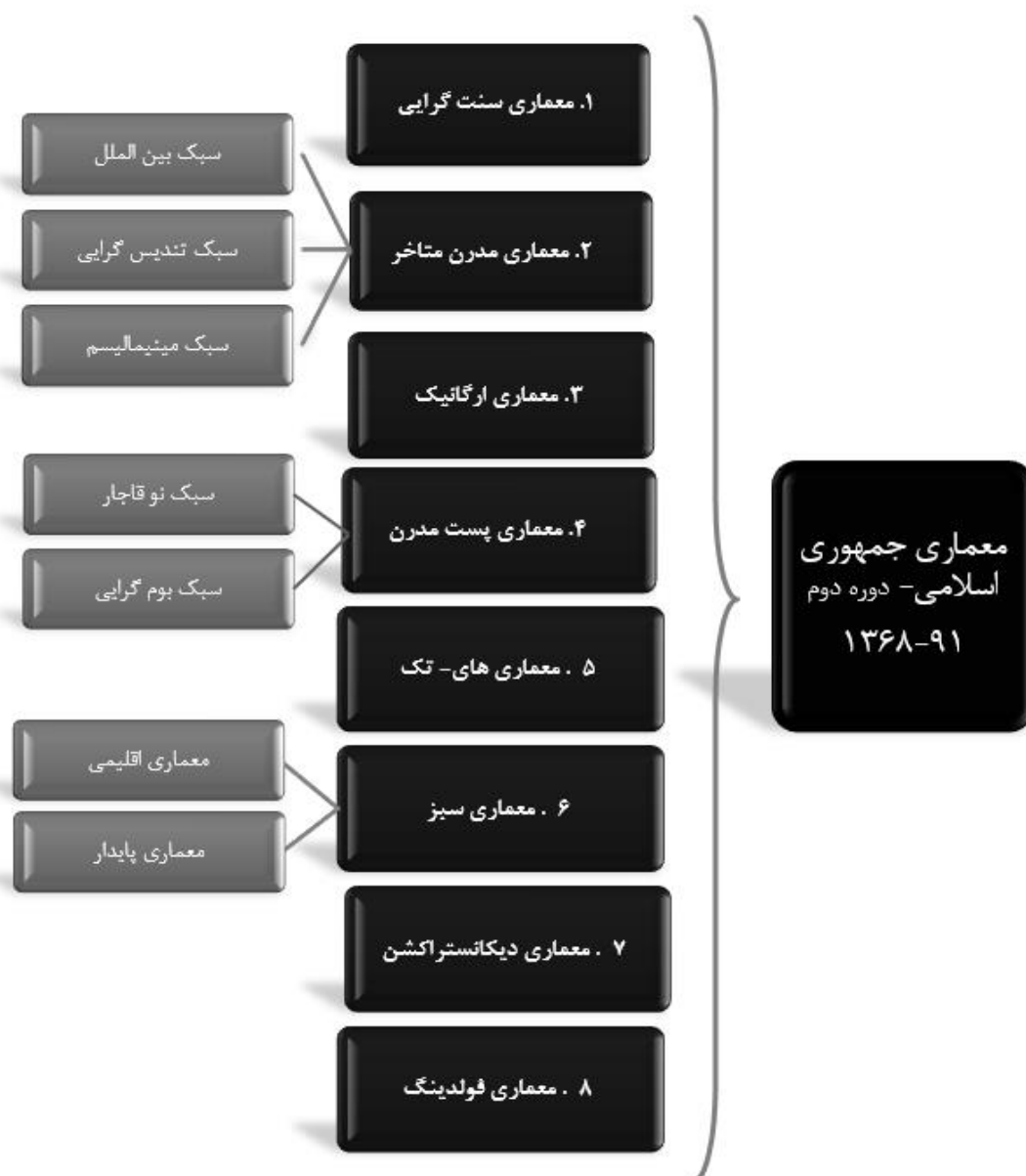
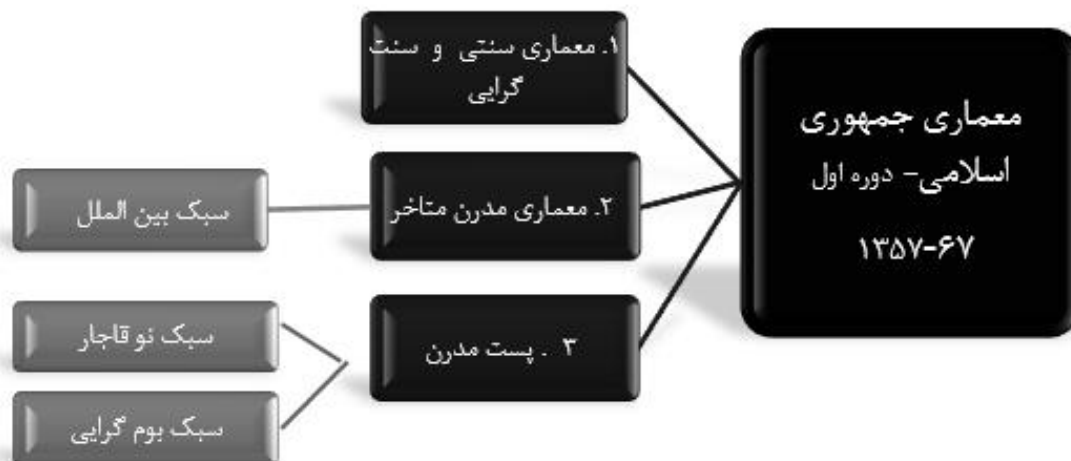
در دوره پهلوی اول با سبک جدیدی به نام سنت گرایی مواجه می باشیم که با معماری سنتی متفاوت است. در این سبک ظاهر بنا ظاهری سنتی داشته ولی روش ساخت سنتی نمی باشد. کاخ مرمر به این سبک برای رضا شاه ساخته شد، گنبد این بنا شبیه گنبد مسجد شیخ لطف الله اصفهان است ولی سازه آن فلزی است. سبک دیگر معماری این دوره معماری تلفیقی می باشد که تلفیقی از معماری تاریخی ایران با معماری معاصر غرب است. یکی از بهترین نمونه های این سبک در دوره رضا شاه، مجلس شورای ملی است. دوره رضا شاه اوج شکوفایی معماری نئوکلاسیک می باشد که بهترین نمونه آن میدان حسن آباد است. در دوره رضا شاه احساسات ملی گرایانه در ایران و سایر کشورهای جهان سوم به اوج خود رسیده و به دنبال سعی کشورها بر نشان دادن هویتی از خود در جهت دستیابی به استقلال، سبک ملی و در پی آن ساختمان هایی با معماری زمان هخامنشی و ساسانی به وجود می آید.

آخرین سبک معماری این دوره سبک معماری مدرن است که با سبک آرت دکو وارد ایران می شود. ساختمان شرکت نفت ایران - انگلیس (وزارت امور خارجه کنونی) به این سبک ساخته شد.

در دوره پهلوی دوم ۵ سطح وجود دارد؛

- ۱- معماری سنتی و سنت گرایی مانند مسجد حسینیه ارشاد که به شکل سنت گرایی ولی با سیستم های جدید ساخته شده است.
- ۲- دوره طلایی معماری مدرن در این دوره است. از سبک های رایج در این دوره می توان به سبک آرت دکو (مانند سینما رادیو سیتی)، سبک مینیمالیسم (مانند نمازخانه پارک ملت) و سبک پروتالیسم (مانند کانون دانشگاه پهلوی شیراز) اشاره کرد.
- ۳- معماری ارگانیک مانند کاخ شمس در مهرشهر کرج
- ۴- معماری نوگرایی ایرانی که مهمترین سبک در این دوره می باشد. بانی این سبک هوشنگ سیحون می باشد. شناسنامه و هویت ایرانی را بهتر از هر دوره دیگری در این دوره شاهد هستیم. مقبره بو علی سینا، تاتر شهر، سر در دانشگاه تهران، میدان آزادی و موزه هنرهای معاصر همه به این سبک طراحی و ساخته شده اند.
- ۵- معماری های-تک که تقریباً با های-تک غرب همزمان می باشد. به این معنی که همزمان با ساختمان پمپیدو (رنزو پیانو) که آغاز معماری های-تک است در ایران ورزشگاه تختی ساخته می شود. ساختمان صدا و سیما، مشهد نیز به همین سبک طراحی و ساخته شد.

در دوره اول معماری جمهوری اسلامی سه سبک سنتی و سنت گرایی، مدرن و پست مدرن وجود دارد. دوران طلایی سبک سنتی و سنت گرایی در این دوره بوده و ساختمان هایی با ابعاد خیلی بزرگ در این دوره ساخته می شود، مانند مصلی امام خمینی در تهران.

در دوره دوم معماری جمهوری اسلامی یعنی دوران پس از جنگ تا به امروز شاهد به اوج رسیدن ساخت و ساز در کشور و گسترش دانشگاه های معماری، مسابقات معماری، مجلات و کتاب های معماری می باشیم. سبک ها نیز افزایش یافته اند، معماری سنتی تقریباً کنار رفته ولی سنت گرایی در ساخت مساجد وجود دارد. معماری ارگانیک (پارک جمشیدیه)، معماری ها-تک (فرودگاه امام خمینی)، معماری سبز (دیوان محاسبات کشور) و فولدینگ (پردیس سینمایی ملت) از سبک های رایج در این دوره می باشند.

سخنران سوم آقای مهندس فرامرز پارسی، وی پس از طرح سوالاتی در خصوص هویت که آیا تهران شهر زشتی است؟ آیا باید مانند اصفهان دوره صفوی و یا تهران دوره قاجار هویت معینی داشته باشد؟ آیا جامعه ایران جامعه ای با هویت مشخص است و مردم دارای هویت منسجمی می باشند؟ و آیا گروهی از نخبگان می توانند برای هویت این جامعه تصمیم بگیرند؟ افزود: افراد جامعه ما چه به صورت فردی و چه به صورت جمعی آدم های منسجمی نبوده و وجوه مختلفی که اکثراً متضاد می باشند را در آنها مشاهده می شود. این هویت گوناگون و چند تکه اگرچه انسانهایی عمیق نمی سازد ولی باعث ارتباط وسیع انسان ها با تمامی افکار و اقشار چه در داخل و چه در خارج از جامعه می شود. امروزه وقتی صحبت از هویت می شود بیشتر وجه ملی گرایانه و تاریخی در نظر گرفته می شود در حالی که هویت به معنای "بودن" است. تهران شهری زیبا، زنده و فعال است که تولیدات، ساخت و ساز و تغییرات در آن از سرعت بالایی برخوردارند. این روند در حالی که امیدوار کننده می باشد از سوی دیگر خطرناک است. انعکاس پاره پاره بودن هویت اجتماع را می توان در شکل شهر مشاهده کرد که بیشتر وابسته به بهره برداران است تا طراحان. در واقع لایه های مختلف اجتماع بسته به نوع بینش و تفکر خاص خود سبک معماری را برمی گزینند. مسئله با اهمیت در اینجا کیفیت در هر ژانری از معماری است. به طور کلی در معماری دو دسته کیفیت وجود دارد. اول کیفیتی که مستقیماً با کمیت در ارتباط است بدین معنی که ساختمانی که کمیت هایی چون استانداردها را رعایت کرده باشد ساختمان با کیفیتی تلقی می گردد. و دوم کیفیات هنری است، چیزی که به اندیشه و زیبایی مربوط بوده و به طور مشخص کمی نیست. زیبایی را نیز می توان به دو دسته طبقه بندی کرد. زیبایی هایی که برای همه مردم زیباست و وابسته به مسائل مرتبط با بقای بشر است و تاثیر چندانی بر معماری ندارد. دسته دیگر شامل زیبایی هایی می شود که در حوزه های فرهنگی دارای معنا می باشند.

مهندس پارسی در ادامه افزود: اگر بناهای تاریخی به درستی حفظ شوند، زمانی که افراد وارد آنها می شوند هویت خود را به خوبی درک کرده و زیبایی شناسی خود را تقویت می کنند. دید لیبرالیستی به معماری آزادی انتخاب سبک و آزادی در طراحی را در پی خواهد داشت که یک ضرورت برای افراد محسوب می شود و تنها راهی که توسط آن می توان به گسترش تمامی ژانرها رسید ایجاد فضای نقادی است، نقادی به مفهوم واقعی نقد؛ نقد معماری به صورت روش مند که به بررسی و بازخوانی مسیر شکل گیری یک پدیده می پردازد.